

VALTIONEUVOSTON ASETUS MAASEUDUN HANKETOIMINNAN TUKEMISESTA RAHOITUSKAUDELLA 2023—2027 ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Pääasiallinen sisältö

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan muutettavaksi maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskaudella 2023—2027 annettua valtioneuvoston asetusta.

Asetukseen päivitetäisiin komission tekemien valtioneuvoston asetusten uudistamisen vuoksi viittaus komission antamaan de minimis -asetukseen.

Lisäksi asetuksessa huomioitaisiin 1.1.2025 voimaantullut uusi rakentamislaki. Samassa yhteydessä yhdenmukaistettaisiin viivästyneen hanketuen maksuhakemuksen käsittelyedellytykset yritys- ja rakennetukien kanssa.

Eri tukijärjestelmien ehtojen yhdenmukaistamiseksi ja selkiyttämiseksi aineettomat investoinnit mainittaisiin erikseen tukikelpoisina kustannuksina. Lisäksi luonnonympäristöjen kunnostus- ja hoitotoimet todettaisiin erikseen investoinnin hyväksyttävänä kustannuksina, mikä selkiyttäisi tilannetta tukikelpoisten kustannusten osalta.

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 8.9.2025.

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Uusi yhteisen maatalouspolitiikan rahoituskausi käynnistyi 1.1.2023. Maaseudun kehittämistuista säädetään kansallisesti maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023—2027 annetulla lailla (1325/2022) (*kehittämistukilaki*), joka tuli voimaan 1.1.2023.

Kehittämistukilaissa säädetään kansallisesti Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston tukemista Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman maaseudun kehittämistoimenpiteistä rahoituskaudella 2023—2027. Kehittämistukilaissa säädetään komission hyväksymän strategiasuunnitelman mukaisesti myönnettävästä rahoituksesta maaseudun yritys- ja hanketoimintaan. Kehittämistukilaissa on laajat valtuudet antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tukijärjestelmän toimeenpanosta.

Kehittämistukilain antamien valtuuksien perusteella valtioneuvosto hyväksyi maaseudun hanketoiminnan tukemisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (617/2023) 30.3.2023 ja asetus tuli voimaan 6.4.2023.

2. Asian valmistelu

Asetuksen muutosehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. Valmistelun yhteydessä myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia on kuultu.

Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Ruokavirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Suomen Kylät ry:n Leader -

jaostolta, Suomen yrittäjät ry:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä sekä Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC:ltä. Valtioneuvoston asetusluonnos on ollut myös maa- ja metsätalousministeriön internet –sivuilla.

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Rahoituskaudella 2023—2027 hanketukiin liittyvät valtioneuvoston asetuksella säädettävät säännökset ovat maaseudun hanketoiminnan tukemisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (617/2023).

Kehittämishankkeiden teemoja ovat muun muassa osaamisen ja yhteistyön lisääminen, älykkäät kylät ja laajakaista- ja vesihuoltoinvestoinnit. Turvallisuus ja varautumisen edistäminen korostuvat hankerahoituksessa aikaisempaa enemmän sekä ympäristö- ja ilmastoteemat, innovaatiot ja digitalisaatio.

Varsinainen toimeenpano on käynnistynyt vaiheittain vuoden 2023 ja osin vuoden 2024 aikana. Asetukseen on tarpeen tehdä muuttuneista Euroopan unionin valtioneuvoston säädöksistä ja kansallisista säädöksistä johtuvat säädösviittauspäivitykset.

Komissio korvasi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013 (ns. yleinen de minimis –asetus) komission asetuksella (EU)N:o 2023/2831. Uusi yleinen de minimis -asetus tuli voimaan 1.1.2024. Osa maaseudun hanketuista myönnetään vähämerkityksisenä tukena. Tämän vuoksi asetuksen oleva viittaus de minimis –asetukseen päivitetäisiin viittauksella uuteen de minimis -asetukseen. Yleinen de minimis –asetus on suoraan sovellettavaa EU-oikeutta. Uusi yleinen de minimis asetus on nostanut de minimis –tuen enimmäismäärän 200 000 eurosta 300 000 euroon. Lisäksi tarkasteluajanjakso on muuttunut kuluva vuodesta ja kahdesta edeltävästä verovuodesta uutta tukea edeltäväksi kolmeksi vuodeksi.

Eduskunta on hyväksynyt uuden rakentamislain (751/2023), joka on tullut voimaan 1.1.2025. Asetuksessa investointia koskevan luvan yhteydessä tällä hetkellä oleva viittaus päivitetäisiin viittaukseksi uuteen rakentamislakiin.

Eri tukijärjestelmien ehtojen yhdenmukaistamiseksi ja selkiyttämiseksi aineettomat investoinnit mainittaisiin erikseen tukikelpoisina kustannuksina.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi jatkossa päättää, että tuki voidaan maksaa määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen hakija esittää sekä painavia syitä hakemuksen viivästymiselle että hakemus ei ole viivästynyt olennaisesti. Edellytykset eivät olisi enää vaihtoehtoisia. Lisäksi jatkossakin edellytettäisiin, ettei viivästyminen vaikeuta rahoituskauden sulkemista. Muutoksen jälkeen viivästyneen maksuhakemuksen käsittelyedellytykset vastaisivat yritys- ja rakennetuissa voimassa olevia käsittelyedellytyksiä sekä hanketukien osalta edellisellä rahoituskaudella voimassa olleita käsittelyedellytyksiä.

4. Pääasialliset vaikutukset

Vaikutukset valtion talouteen

Muutettava asetus koskee Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelmasta rahoitettavia hanketukia ja paikallisen kehittämisstrategian valmistelutukea.

Strategiasuunnitelman rahoitus sisältyy hanketukien ja paikallisen kehittämisstrategian valmistelutuen osalta valtion talousarviossa maaseudun kehittämisen politiikkasektorille. Valtion vuoden 2025 talousarviossa momentin 30.10.64 (EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen) budjetoituun myöntämisvaltuuteen ja määrärahaan sisältyvät myös hanketuen myöntämisvaltuudet ja määrärahat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta rahoitettaviin alueellisiin kehittämishankkeisiin on strategiasuunnitelmassa osoitettu 295 miljoonaa euroa rahoituskaudella 2023—2027. Paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin eli toimintaryhmien kautta haettavaan muutettavan asetuksen mukaisiin hanketukiin sekä lisäksi maaseudun yritystukiin on strategiasuunnitelmassa puolestaan osoitettu julkista rahoitusta, josta EU:n osuus on 43 prosenttia, valtion osuus 37 prosenttia ja kuntien osuus 20 prosenttia, yhteensä 180 miljoonaa euroa.

Paikallisen kehittämisstrategian valmistelutukeen on strategiasuunnitelmassa varattu yhteensä 2,1 miljoonaa euroa. EU:n ja valtion osuus valmistelutuen kehyksestä on yhteensä 1,68 miljoonaa euroa.

Koska de minimis -asetus on luonteeltaan suoraan sovellettava Euroopan unionin asetus, ei tähän valtioneuvoston asetukseen tehtävällä säädösviittauspäivityksellä ole suoria vaikutuksia. Vastaavasti säädösviittauspäivitys uuteen rakentamislakiin ei aiheuta itsessään vaikutuksia tarvittaviin lupiin tai niiden edellytyksiin. Sääntelyn vaikutus seuraa suoraan rakentamislakiin.

Aineettoman omaisuuden lisäyksellä investoinnin hyväksyttäviin kustannuksiin ei arvioida olevan vaikutuksia tukijärjestelmään. Lisäyksellä pyritään selkeyttämään ja yhdenmukaistamaan eri tukijärjestelmien ehtoja.

Nyt asetukseen ehdotettavilla muutoksilla ei ole valtionaloudellisia vaikutuksia.

Vaikutukset yrityksiin

Ehdotetulla maksatusedellytysten muutoksen ei arvioida juuri tiukentavan edellytyksiä, mutta sen sijaan selkeyttävän ja yhdenmukaistavan eri tukijärjestelmien ehtoja.

5. Lausuntopalaute

Esitysehdotus oli lausuntokierroksella 27.5.2025-1.7.2025 välisen ajan. Esitysehdotuksesta lausunnon antoivat Ruokavirasto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Lapin ELY-keskus ja Satakunnan ELY-keskus.

Ruokavirasto lausui, että on osallistunut asetuksen valmisteluun ja pitää esitettyjä muutoksia kannatettavina. Esitetyt muutokset saivat kannatusta myös Lapin ja Satakunnan ELY-keskuksilta.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus totesi lausunnossaan, että asetuksen 20 §:n kirjauksella tarkoitettaneen sitä, että esim. jonkun ulkopuolisen hallussa olevan patentin käyttölupakustannuksiin voi saada tukea, mutta ei uuden patentin hankkimiseen itselle kuuluviin kuluihin. Lausunto ei kohdistunut asetuksessa esitettyihin muutoksiin, vaan momenttiin, joka on ollut samanlainen useamman rahoituskauden ajan. Mainitun momentin

tarkoituksena on ollut rajata yleishyödyllisyyttä. Lausunnon vuoksi ei katsottu tarpeen muuttaa asetustekstiä tai muistiota.

6. Säännöskohtaiset perustelut

7 § *Sovellettavat valtioneuvoston asetukset*. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettuun komission asetukseen (EU) N:o 1407/2013 (ns. yleinen de minimis –asetus) korvattaisiin viittauksella uuteen yleiseen de minimis –asetukseen (EU) N:o 2023/2831.

20 § *Investoinnin hyväksyttävät kustannukset*. Pykälässä säädetään hyväksyttävistä kustannuksista. Pykälän 1 momentin 9 kohdaksi lisättäisiin tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset aineettomista investoinneista ja niiden suunnittelusta. Lisäys selkeyttäisi tilannetta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta saadun palautteen perusteella.

Aineettomilla investoinneilla tarkoitettaisiin investointeja aineettomaan omaisuuteen. Aineettomalla omaisuudella tarkoitetaan omaisuutta, jolla ei ole fyysistä tai taloudellista ilmentymää, kuten esimerkiksi patentteja, lisenssejä, tietotaitoa tai muuta henkistä omaisuutta. Kysymyksessä voi olla myös esimerkiksi aineettomaan omaisuuteen tehtävä investointi, jolla edistetään Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU) jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maaloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetuksen (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annetun asetuksen 2021/2115 6 artiklan mukaisia erityistavoitteita. Aineettomien investointien tuen kohteena voi olla myös esimerkiksi käytännönläheistä tutkimusta ja kehittämistä, verkkoalustoja tai verkkopohjaisia sovelluksia.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi kohta 10, jonka mukaan luonnonympäristöjen kunnostus- ja hoitotoimet olisivat investoinnin hyväksyttäviä kustannuksia. Lisäys selkeyttäisi tilannetta tukikelpoisten kustannusten osalta.

Lisäksi pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että myös aineettoman omaisuuden yleiskuluihin voitaisiin myöntää tukea.

32 § *Investointia koskevan luvan esittäminen*. Pykälässä on säädetty tuen myöntämisen edellytykseksi toimenpiteen toteuttamisen kannalta välttämättömän lainvoimaisen viranomaisluvan esittäminen. Pykälän 2 momentissa on puolestaan säädetty poikkeuksista, jolloin tuki voidaan myöntää ilman lainvoimaa olevan luvan perusteella. Pykälän 3 momentissa on kuitenkin säädetty, milloin 2 momentissa säädetty poikkeaminen ei ole mahdollista.

Momentissa kolme on säädetty, että poikkeaminen ei ole mahdollista ympäristöluvan eikä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisen luvan osalta, ellei tuen hakija ole saanut maankäyttö- ja rakennuslain 144 §:n mukaista aloittamisoikeutta. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, antaa oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupaa taikka lain 161, 162 tai 163 §:ssä säädettyä laitteiden sijoittamista, muuttamista tai poistamista koskeva päätös on saanut lainvoiman.

Koska uudessa rakentamislaiissa (751/2022) säädettäisiin jatkossa 3 momentissa tarkoitetuista luvista, muutettaisiin säädöksessä oleva lakiviittaus uuteen rakentamislakiin. Aloittamisoikeudesta säädetään rakentamislain 78 §:ssä.

41 § Maksuhakemuksen jättämisen määräaika. Pykälän 2 momentissa on säädetty tilanteista, joissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää hankkeen osalta, että tuki voidaan maksaa määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta. Momenttia muutettaisiin niin, että jatkossa tuen hakijan on esitettävä sekä painavia syitä hakemuksen viivästymiselle eikä hakemus ei ole saanut olla viivästynyt olennaisesti. Edellytykset eivät olisi enää vaihtoehtoisia. Lisäksi jatkossakin edellytettäisiin, ettei viivästyminen vaikeuta rahoituskauden sulkemista. Muutoksen jälkeen viivästyneen maksuhakemuksen käsittelyedellytykset vastaisivat yritys- ja rakennetuissa voimalla olevia käsittelyedellytyksiä sekä hanketukien osalta edellisellä rahoituskaudella voimassa olleita käsittelyedellytyksiä.

Muutoksella varmistettaisiin tuenhakijoiden yhdenmukainen kohtelu eri tukimuotojen osalta sekä selkeytettäisiin myöhästyneiden maksukäsittelyä ELY-keskuksissa. Muutoksen jälkeen myöhästyneiden muutoshakemusten käsittely vastaisi edellisellä rahoituskaudella voimassa ollutta menettelyä.

7. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 8.9.2025.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskaudella 2023—2027 annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.